

Hoe lang leefde Israël in Egypte?

Mozes beantwoordt deze vraag op niet mis te verstane wijze in Exodus 12:40–41. *“De tijd nu van de woning, die de kinderen Israëls in Egypte gewoond hebben, is vierhonderd dertig jaren. En het geschiedde ten einde van de vierhonderd dertig jaren, zo is het juist op dezelfde dag geschied, dat al de legers des HEEREN uit Egypteland gegaan zijn”*.

Deze aanduiding van vierhonderddertig jaar vinden we in Galaten 3:17 terug: *“Een verbond, dat vroeger door God bekrachtigd is, wordt door de wet, die vierhonderddertig jaar later gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de belofte te doen vervallen”*. De wet had God gegeven op de berg Sinaï, in Exodus 20, vrijwel direct ná het vertrek van het volk Israël uit Egypte. Als we dan vierhonderddertig jaar terug rekenen, komen we uiteraard uit bij het moment waarop Jakob en zijn nazaten naar Egypte trokken. En inderdaad lezen we in Genesis 46:2–4 dat God tegenover Jakob het verbond bevestigde dat Hij eerder met Abraham had gemaakt. In Galaten 3 zegt de apostel Paulus níet dat de wet vierhonderddertig jaar na het sluiten van het verbond is gegeven, maar na het *bevestigen* van dat verbond.

Hoe moeten we dan de vierhonderd jaar uit Genesis 15:13 en de aanhaling daarvan in Handelingen 7:6 begrijpen? *“Toen zeide Hij tot Abram: Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaren”*. Hier is niet sprake van wonen, zoals in Exodus 12, maar van slavernij en verdrukking. De conclusie ligt tamelijk voor de hand: van de vierhonderddertig jaar die de Israëlieten in Egypte hebben gewoond, hebben ze slechts de eerste dertig jaar in vrede en vrijheid geleefd. Toen begon de verdrukking al, dus zelfs nog bij het leven van Jozef!

Die verdrukking is uiteraard niet van de één op de andere dag begonnen. Dat gaat meestal sluipend en eerst bijna onopgemerkt. Al in de zeven jaren van hongersnood, toen de Egyptenaren heel goed hebben beseft dat ze hun leven aan Jozef hadden te danken, wordt vermeld hoe Egyptenaren tegen Hebreëen aankeken. Het was voor hen een gruwel om met een Hebreëer aan één tafel te zitten (Genesis 43:32). Dit antisemitisme, deze jodenhaat is zó diep geworteld dat de Egyptenaren al zijn begonnen de familie van hun weldoener – van Zafnath Paanéah, de redder van de wereld – te verdrukken toen die nog in leven was. Ja, dat ze zelfs de man hebben onderdrukt die hen van de hongerdood had gered en Egypte tot de machtigste natie van die tijd had gemaakt!

Slechts dertig jaar hebben Jakobs nakomelingen het in Egypte goed gehad. Toen begon de onderdrukking die zou uitlopen op het vermoorden van alle jongetjes die werden geboren. – Is dat onbegrijpelijk? Niet, als we bedenken en zelf al eens hebben ervaren dat ondank ‘s werelds loon is.

Het is opmerkelijk dat alle geslachtsregisters in de Bijbel over deze tijd een grote sprong maken. Volgens Exodus 6:15–19 was Mozes de achterkleinzoon van Levi. Mozes’ vader was Amram, de vader van Amram was Kehath en die was de zoon van Levi. In 1 Kronieken 6:1–3 vinden we dat bevestigd. Daarmee kunnen echter nooit vier eeuwen overbrugd zijn.

Om dat probleem op te lossen, is wel geopperd dat Israël veel korter in Egypte heeft gewoond en dat de vierhonderddertig jaren al bij het leven van Abraham beginnen te tellen. Daarmee moet de letterlijke tekst van de Schrift echter geweld worden aangedaan; daarom kan dat niet de bedoeling van de Heilige Geest zijn geweest.

Bovendien wordt door die ‘oplossing’ een volgend probleem geschapen: Hoe is het mogelijk dat een familie van zeventig personen (Genesis 46:27) in twee of drie generaties uitgroeit tot een volk van zeker meer dan drie miljoen mensen (Numeri 1:46)? De daar genoemde ruim zeshonderdduizend personen zijn alleen de mannen die in een oorlog meetrokken in de strijd, vanaf twintig jaar oud. De stam Levi was ook niet meegeteld. Zó groot kunnen de gezinnen helemaal niet zijn geweest dat een familie van zeventig personen in enkele generaties is uitgroeit tot een miljoenenvolk.

We houden daarom eenvoudig vast wat de Schrift zegt, namelijk dat het verblijf van Jakobs nazaten in Egypte een periode van vierhonderddertig jaren is geweest. En inderdaad slaan de geslachtsregisters die periode over. Dat is in de Schrift niet ongebruikelijk. Gods Geest laat in Zijn wijsheid soms namen weg die wij graag zouden weten. Hij heeft daarvoor echter Zijn redenen gehad. Vaak kunnen we die ook wel begrijpen.

In ons geval: de tijd die Israël in Egypte heeft doorgebracht, was voor God verloren tijd. Ze moesten daar ten eerste wachten, zo zegt Genesis 15:13–16 dat, totdat de ongerechtigheid van de oorspronkelijke bewoners van Kanaän zó groot was, dat God het oordeel over hen moest brengen. Maar ten tweede moesten de Israëlieten ook wachten, omdat hun eigen toestand nog niet zo was als God het wilde. Ezechiël 20 laat er geen twijfel over bestaan dat Israël in Egypte de afgoden diende: *“Op die dag hief Ik Mijn hand tot hen op, dat Ik hen uit Egypteland uitvoeren zou, in een land, dat Ik voor hen uitgespeurd had, vloeiende van melk en honing, dat het sieraad is van alle landen. En Ik zeide tot hen: Een ieder werpe de verfoeiselen van zijn ogen weg; en verontreinigt u niet met de drekgoden van Egypte; Ik, de HEERE, ben uw God. Maar zij waren weerspannig tegen Mij, en wilden naar Mij niet horen; niemand wierp de verfoeiselen van zijn ogen weg, noch verliet de drekgoden van Egypte”* (vers 6–8). Voor God – en ook voor Israël – waren het verloren jaren. Daarom gaat God er als het ware stilwijgend aan voorbij.